

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Departament Nauki, Oświaty i Dziedzictwa Narodowego

KNO.411.002.03.2015

D/15/506

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
ul. Filtrowa 57, 02-056 Warszawa
T +48 22 444 56 61, F +48 22 444 56 82
kno@nik.gov.pl
Adres korespondencyjny: Skr. poczt. P-14, 00-950 Warszawa 1

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli	D/15//506 <i>Opłaty za studia w publicznych szkołach wyższych</i>
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Departament Nauki, Oświaty i Dziedzictwa Narodowego
Kontroler	Teresa Wójcik, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr 92 539 z 22 czerwca 2015 r. i nr 97 757 z 1 września 2015 r.
Jednostka kontrolowana	Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu, Aleja Niepodległości 10, 61-875 Poznań (dalej: UEP lub Uczelnia)
Kierownik jednostki kontrolowanej	Rektorem UEP jest od dnia 1 września 2008 r. prof. dr hab. Marian Gorynia

II. Ocena kontrolowanej działalności¹

Ocena ogólna

W ocenie Najwyższej Izby Kontroli ustalone przez władze Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu warunki odpłatności za studia w latach akademickich 2014/2015 i 2015/2016 oraz wysokość i rodzaj opłat pobieranych za usługi edukacyjne w roku akademickim 2014/2015 nie były w pełni prawidłowe.

Uzasadnienie oceny ogólnej

Senat Uczelni ustalił zasady pobierania opłat wiążące Rektora Uczelni przy zawieraniu umów o warunkach odpłatności za usługi edukacyjne dla studiów stacjonarnych i niestacjonarnych, w tym tryb i warunki zwalniania z tych opłat studentów, którzy osiągają wybitne wyniki w nauce lub znaleźli się w trudnej sytuacji materialnej. Rektor UEP ustalił na lata akademickie 2014/2015 i 2015/2016 wysokości opłat za zajęcia dydaktyczne i inne formy kształcenia, określone w art. 99 ust. 1 ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. Prawo o szkolnictwie wyższym². Wysokość opłat za: studia niestacjonarne „zaoczne” wynosiła 2 200 zł dla studiów I stopnia i 2 800 zł dla studiów II stopnia, studia niestacjonarne „wieczorowe”³ - 5 200 zł za semestr na pierwszym roku studiów dla studiów I stopnia i 5 500 zł dla studiów II stopnia, powtarzanie objętych planem studiów zajęć danego semestru z powodu niezadawalających wyników w nauce – 80 zł na obu formach studiów za każdy przedmiot objęty planem studiów w danym semestrze. Rektor określił również wysokość opłat z tytułu zajęć nieobjętych planem studiów: na rok 2014/2015 na studiach stacjonarnych i niestacjonarnych od 128 zł (II rok studiów) do 140 zł (I rok studiów), a na rok akademicki 2015/2016 opłatę w równej wysokości dla każdego roku studiów, w tym 100 zł na studiach stacjonarnych i 75 zł na studiach niestacjonarnych.

Obowiązujące od roku akademickiego 2014/2015 wzory umów zawieranych ze studentami uwzględniały postanowienia art. 99 ust. 1 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym wynikające z przepisów ustawy z dnia 11 lipca 2014 r. o zmianie ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym oraz niektórych innych ustaw⁴. Informacje dotyczące wysokości opłat za studia oraz wzory umów były podawane w latach akademickich 2014/2015-2015/2016 na stronie internetowej Uczelni.

Stwierdzono, że Rektor Uczelni ustalał na lata akademickie 2006/2007-2013/2014 wysokość opłaty za postępowanie związane z przyjęciem na studia, określając – bez sporządzenia

¹ Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna. Jeżeli sformułowanie oceny ogólnej według proponowanej skali byłoby nadmiernie utrudnione, albo taka ocena nie dawałaby prawdziwego obrazu funkcjonowania kontrolowanej jednostki w zakresie objętym kontrolą, stosuje się ocenę opisową, bądź uzupełnia ocenę ogólną o dodatkowe objaśnienie.

² Dz. U. z 2012 r., poz. 572 ze zm., zwana dalej: *ustawą PSW*.

³ Obowiązująca od 2005 r. ustawa PSW nie posługuje się pojęciem studiów „wieczorowych” i „zaocznych”.

⁴ Dz. U. z 2014 r., poz. 1198 ze zm., dalej: *ustawą zmieniającą PSW*.

odpowiedniej kalkulacji kosztów – maksymalną stawkę opłaty wynikającą z wydawanych corocznie rozporządzeń Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego w tej sprawie, tj. 85 zł. Było to niezgodne z zasadą określoną w art. 98 ust 2a ustawy PSW, stosownie do której opłata powyższa nie może przekraczać kosztów planowanych do poniesienia w zakresie niezbędnym do wykonywania czynności związanych z przyjmowaniem na studia na danym kierunku i określonym poziomie kształcenia.

Uczelnia nierzetelnie sporządzała w latach akademickich 2011/2012-2014/2015 kalkulację kosztów kształcenia na kierunkach studiów niestacjonarnych „wieczorowych” I i II stopnia, ponieważ uwzględniono w niej m.in. wynagrodzenia osobowe wykładowców, podczas gdy uczestnicy tych studiów faktycznie uczestniczyli w pełnym wymiarze godzin w zajęciach studiów stacjonarnych finansowanych w zasadniczej mierze z budżetu państwa. W konsekwencji Uczelnia nie wykazywała rzeczywistych kosztów utworzenia i prowadzenia studiów niestacjonarnych „wieczorowych”, do czego zobowiązana była na podstawie art. 99 ust. 1 pkt 1 w związku art. 99 ust. 2 ustawy PSW. Z tytułu pobierania opłat od studentów za niestacjonarne studia „wieczorowe” Uczelnia w latach akademickich 2011/2012-2014/2015 osiągnęła przychody w kwocie ogółem 814.141 tys. zł, w tym 504,8 tys. zł stanowiło zawyżenie opłat z tytułu uwzględnienia w ich kalkulacji wynagrodzeń osobowych wykładowców.

Rektor Uczelni nie określał kosztów kształcenia ponoszonych w zakresie niezbędnym do uruchomienia i prowadzenia w danej uczelni zajęć na studiach stacjonarnych, do czego zobowiązywał art. 99 ust. 2 ustawy PSW. Jest to warunek niezbędny m.in. do sprawdzenia, czy wysokość opłat związanych z powtarzaniem zajęć na studiach stacjonarnych z powodu niezadawalających wyników w nauce określonych w art. 99 ust. 1 pkt 2 ustawy PSW nie przekracza powyższych kosztów.

Dopiero 31 marca 2015 r. Rektor UEP wydał zarządzenie określające sposób ustalania kosztów ponoszonych w zakresie niezbędnym do uruchomienia i prowadzenia na Uczelni studiów niestacjonarnych. Tymczasem wymóg wydania takiego zarządzenia wynikał z postanowień kolejnych regulaminów dotyczących wysokości opłat za świadczone usługi edukacyjne uchwalanych przez Senat Uczelni od roku akademickiego 2010/2011.

Dokonywano również zmian dotyczących opłat za studia, ustalonych uprzednio zarządzeniem Rektora Uczelni, na podstawie komunikatu Rektora UEP oraz wprowadzono w roku akademickim 2014/2015 aneksy do umów ze studentami wynikające z ustawy zmieniającej PSW bez ustanowienia wewnętrznego aktu normatywnego.

Pomimo wejścia w życie z dniem 1 października 2014 r. ustawy zmieniającej PSW Senat Uczelni nie zaktualizował uchwały nr 93 z dnia 27 czerwca 2014 r.⁵ dotyczącej opłat za świadczone usługi edukacyjne.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

1. Wprowadzenie regulacji w zakresie opłat za studia wyższe

1.1. Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu prowadził w roku akademickim 2014/2015 studia na 14 kierunkach⁶ zorganizowanych na pięciu wydziałach⁷, w formie studiów stacjonarnych i niestacjonarnych na poziomie I i II stopnia.

(dowód: akta kontroli str. 101-128, 220-222, 237-242)

W latach 2005-2014 liczba studentów zmniejszyła się blisko o jedną czwartą, tj. o 23% (z 13 317 do 10 264 osób). Liczba studentów studiów stacjonarnych wzrosła o 30% (z 6 460 do 8 400 osób), natomiast studiów niestacjonarnych zmniejszyła się o ponad dwie trzecie, tj. o 68% (z 6 570 do 2 063 osób). W powyższym okresie liczba studentów studiów niestacjonarnych nie przekraczała liczby studentów studiów stacjonarnych. W latach 2005-2008 odnotowano wzrost liczby uczestników studiów podyplomowych z 2 068 (2005 r.) do 3 520 (2008 r.). W następnych

Opis stanu
faktycznego

⁵ Uchwała nr 93 została podjęta w dniu 27 czerwca 2014 r. tj. przed ustawą zmieniającą z dnia 11 lipca 2014 r.

⁶ W tym jeden kierunek- finanse na studiach międzywydziałowych – Ekonomii i Zarządzania.

⁷ Wydziały: Ekonomii, Zarządzania, Gospodarki Międzynarodowej, Gospodarki Elektronicznej i Towaroznawstwa.

latach ich liczba sukcesywnie zmniejszała się do poziomu 1 376 osób w 2014 r., tj. o 60% w porównaniu do 2008 r. Liczba uczestników kursów doszkalających w latach 2006 - 2014⁸ wzrosła z 255 w 2011 r. (najniższa liczba) do 4.055 w 2014 r., natomiast liczba uczestników szkoleń wzrosła w latach 2010-2014⁹ z 17 do 1 812 uczestników.

(dowód: akta kontroli str. 3)

Przychody UEP¹⁰ ogółem wyniosły w 2005 r. 104 643,3 tys. zł, a następnie w latach 2006–2014 r. nastąpił wzrost z 103 958 tys. zł (2006 r.) do 126 919,7 tys. zł (2014 r.), tj. o 22%, pomimo równoczesnego zmniejszenia się o 23% liczby studentów. Wzrost przychodów wynikał m.in. ze sposobu podziału dotacji z budżetu państwa przyznawanych uczelniom publicznym na podstawie rozporządzeń Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego¹¹ Najniższe przychody z działalności dydaktycznej wyniosły 93 634,6 tys. zł (w 2007 r.), natomiast najwyższe przychody z tej działalności odnotowano w 2014 r. w kwocie 114 101 tys. zł, co w obu przypadkach stanowiło 90% przychodów ogółem.

(dowód: akta kontroli str. 3, 224-226)

W latach 2005-2014 przychody z opłat za zajęcia edukacyjne najwyższą wartość osiągnęły w 2010 r. (40 561 tys. zł), natomiast najniższe przychody z tego tytułu odnotowano w 2014 r. (21 819,5 tys. zł), co stanowiło odpowiednio 37,2% i 19% przychodów z działalności dydaktycznej.

W strukturze przychodów Uczelni za świadczone usługi edukacyjne największy udział w badanych latach 2011-2014 stanowiły przychody z tytułu kształcenia studentów na studiach niestacjonarnych (odnotowano spadek z 52,2% w 2011 r. do 49,4% w 2014 r.) oraz przychody z tytułu prowadzenia studiów podyplomowych, kursów doszkalających oraz szkoleń (spadek z 43,1% w 2011 r. do 39,3% w 2014 r.).

W latach 2011-2014 najwyższą liczbę uczestników studiów podyplomowych, kursów doszkalających oraz szkoleń odnotowano w 2014 r. (7 243 osób), przy równocześnie najniższych przychodach w ww. latach, tj. 8 567,3 tys. zł. Z kolei najwyższe przychody z powyższego tytułu w kwocie 15 861,3 tys. zł osiągnęła Uczelnia w 2011 r. przy najniższej liczbie uczestników (3 901 osób).

Wraz ze zmniejszeniem się o 46% w latach 2011-2014 liczby studentów studiów niestacjonarnych (z 3 818 do 2 063 osób) zmniejszyły się również przychody za kształcenie studentów w tej formie studiów z 19 199,3 tys. zł do 10 780,8 tys. zł (43,8%). W związku ze wzrostem w latach 2011-2014 liczby studentów studiów stacjonarnych o 8,5% (z 7 561 do 8 201 osób) przychody z tytułu powtarzania określonych zajęć na tych studiach z powodu niezadawalających wyników w nauce wzrosły o 12,2% (5,4 tys. zł). W przypadku studiów niestacjonarnych, pomimo znaczącego spadku liczby studentów o 46% (z 3 818 do 2 063 osób), wpływy z przychodów z powyższego tytułu wzrosły z 13,3 tys. zł do 16,5 tys. zł (tj. o 24%).

(dowód: akta kontroli str. 3, 224-226)

1.2. W kontrolowanym okresie procedury ustalania wysokości opłat oraz ich wysokości określone zostały kolejnych *Regulaminach opłat za świadczone usługi edukacyjne na Uniwersytecie Ekonomicznym w Poznaniu* uchwalanych przez Senat w latach 2010/2011-2015/2016¹². Zgodnie z powyższymi *Regulaminami opłat* wysokość opłat za studia niestacjonarne I i II stopnia ustala Rektor Uczelni na podstawie wniosku złożonego przez kwestora Uczelni (§ 4 ust. 1 lit. a kolejnych *Regulaminów opłat*).

⁸ Dla 2005 r. brak danych.

⁹ Brak danych za lata 2005-2009.

¹⁰ Zarządzenie Rektora nr 79/2013 z dnia 16 grudnia 2013 r. w sprawie wprowadzenia z życie *Zasad (polityki) rachunkowości Uniwersytet Ekonomicznego w Poznaniu*, obowiązujące od 1 stycznia 2013 r.

¹¹ Aktualnie obowiązuje rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 27 marca 2015 r. w sprawie sposobu podziału dotacji z budżetu państwa dla uczelni publicznych i niepublicznych (Dz.U. z 2015 r., poz. 463).

¹² Uchwały Senatu UEP uchwalające *Regulamin opłat*: nr 100 (2009/2010) z dnia 25 czerwca 2010 r. (obowiązywał od 1 września 2010 r.), nr 64 (2012/2013) z dnia 25 stycznia 2013 r. (obowiązywał od 21 lutego 2013 r.). Od roku akademickiego 2015/2016 obowiązywać będzie *Regulamin* uchwalony przez Senat Uczelni w dniu 26 czerwca 2015 r. (uchwała nr 99).

Na lata akademickie 2014/2015 i 2015/2016 Rektor Uczelni wydał zarządzenia w sprawie wysokości opłat za usługi edukacyjne świadczone przez UEP na studiach stacjonarnych i niestacjonarnych I, II i III stopnia (nr 31/2014 z dnia 30 maja 2014 r. i nr 28/2015 z dnia 29 maja 2015 r.)¹³.

Ustalone przez Rektora UEP wysokości opłat obowiązujące w danym roku akademickim podawane były w latach akademickich 2014/2015-2015/2016 do wiadomości studentów na stronie internetowej UEP oraz na tablicach informacyjnych dziekanatów, w terminie do 31 maja poprzedzającego rok akademicki, którego opłaty dotyczyły (§ 3 ust. 1 kolejnych *Regulaminów opłat*).

(dowód: akta kontroli str. 42-95, 214-219, 363-364, 368-375, 377)

Senat Uczelni w dniu 22 maja 2015 r.¹⁴ uchwalił regulamin potwierdzania na UEP efektów uczenia się zorganizowanego instytucjonalnie oraz uczenia się niezorganizowanego instytucjonalnie poza systemem studiów. Rektor UEP zarządzeniem 28/2015 z dnia 29 maja 2015 r.¹⁵ ustalił opłatę za postępowanie związane z przeprowadzaniem potwierdzania efektów uczenia się uzyskanych poza systemem studiów w wysokości 250 zł za każdy potwierdzany przedmiot¹⁶. Kwota ta¹⁷ wynika m.in. z kalkulacji uwzględniającej koszty wynagrodzenia egzaminatora, wynajmu sali dydaktycznej, przygotowania materiałów oraz narzutu 20% kosztów bezpośrednich¹⁸.

(dowód: akta kontroli str. 97, 223)

Rektor UEP wprowadził wzory umów o warunkach odpłatności za świadczone usługi edukacyjne trzema zarządzeniami¹⁹ w sprawie umów o warunkach odpłatności dla studiów rozpoczynających się od roku akademickiego 2014/2015²⁰.

(dowód: akta kontroli str. 129-160)

Wzory umów dla studentów studiów stacjonarnych zawierały warunki pobierania opłat związanych z odbywaniem studiów, o których mowa w art. 98 ust. 1 pkt 5 ustawy PSW²¹, a także opłat określonych w art. 99 ust. 1 pkt 2 i 4 ustawy PSW, tj. odpowiednio za powtarzanie zajęć z powodu niezadawalających wyników w nauce i za realizację zajęć nieobjętych planem studiów. We wzorach umów ujęto także opłaty za uzupełnienie różnic pomiędzy programami kształcenia realizowanymi w Uczelni.

W roku akademickim 2014/2015 obowiązujące wzory umów dla studentów studiów niestacjonarnych „wieczorowych” i „zaocznych” określały warunki wnoszenia opłat (czesnego) i ich wysokość, opłat, o których mowa w art. 98 ust. 1 pkt 5 ustawy PSW, a także za powtarzanie określonych zajęć i semestru, za realizację zajęć nieobjętych planem studiów,

---

¹³ Oba zarządzenia wydane w oparciu o uchwalony w dniu 25 stycznia 2013 r. przez Senat UEP *Regulamin opłat za świadczone usługi edukacyjne* (uchwała nr 64 (2012/2013) obowiązujący od 21 lutego 2013 r. do końca roku akademickiego 2014/2015).

¹⁴ Uchwała nr 81 (2014/2015) Senatu Uczelni z dnia 22 maja 2015 r. uchwalająca Regulamin potwierdzania na Uniwersytecie Ekonomicznym w Poznaniu efektów uczenia się uzyskanych poza systemem studiów.

¹⁵ Zarządzenie Rektora UEP z dnia 29 maja 2015 r. w sprawie wysokości opłat za studia i usługi edukacyjne świadczone przez UEP na studiach stacjonarnych i niestacjonarnych I, II oraz III stopnia.

¹⁶ W roku akademickim 2014/2015 obowiązywało zarządzenie z dnia 30 maja 2014 r. tj. sprzed wprowadzenia zapisu dotyczącego tego rodzaju opłat.

¹⁷ Zgodnie z kalkulacją kwota ta wynosi 251,18 zł.

¹⁸ Zgodnie z art. 99 ust. 5 ustawy PSW wysokość opłat za przeprowadzenie potwierdzenia efektów kształcenia się nie może przekroczyć kosztów ponoszonych w zakresie świadczenia tej usługi o więcej niż 20%.

¹⁹ Zarządzenie nr 43/2014 z dnia 22 lipca 2014 r. w sprawie wprowadzenia wzorów umów o warunkach odpłatności za usługi edukacyjne i studia niestacjonarne „zaoczne” i „wieczorowe” I i II stopnia, rozpoczynające się od roku akademickiego 2014/2015 (pięć wzorów umów na studia niestacjonarne: „wieczorowe” I i II stopnia; „zaoczne” I i II stopnia i „wieczorowe II stopnia – specjalność: przedsiębiorstwo w gospodarce globalnej; zarządzenie nr 48/2014 z dnia 4 września 2014 r. w sprawie wprowadzenia wzorów umów o warunkach odpłatności za studia lub usługi edukacyjne na studiach stacjonarnych prowadzonych w języku obcym, rozpoczynających się od roku akademickiego 2014/2015 (jeden wzór umowy); zarządzenie nr 51/2014 z dnia 22 września 2014 r. w sprawie wprowadzenia wzoru umowy o warunkach odpłatności za studia lub usługi edukacyjne na studiach stacjonarnych rozpoczynających się w roku akademickim 2014/2015 (jeden wzór umowy).

²⁰ Prawidłowość postanowień umów z przepisami prawa sprawdzono na losowej próbie 90 umów zawartych ze studentami pierwszego roku studiów w roku akademickim 2014/2015 (losowanie przeprowadzono przy użyciu Pomocnika kontrolera).

²¹ Jednorazowe opłaty za wydanie dyplomu, świadectwa oraz innego dokumentu związanego z tokiem studiów.

za uzupełnienie różnic pomiędzy programami kształcenia oraz pobierania opłat związanych z odbywaniem studiów.

Na rok akademicki 2015/2016 wzory umów zostały uchwalone przez Senat Uczelni²², zgodnie z art. 160a ust. 5 ustawy PSW²³. Wzory umów na powyższe lata akademickie zostały upublicznione na stronie internetowej Uczelni.

(dowód: akta kontroli str. 129-200, 247-250)

We wzorach umów dla obu form studiów zawarto opłatę za realizację zadań nieobjętych planem studiów: w roku akademickim 2014/2015 dla obu form studiów w wysokości: 140 zł (I rok studiów), 128 zł (II rok studiów) i 130 zł (III rok studiów), a na rok 2015/2016 opłatę w równej wysokości dla każdego roku studiów, w tym 100 zł na studiach stacjonarnych i 75 zł na studiach za 1 pkt ECTS.

Prorektor ds. Edukacji i Studentów, dr hab. Jacek Mizerka wyjaśnił, że opłata ta nie jest opłatą pobieraną na podstawie uchylonego art. 99 ust. 1 pkt 1b ustawy PSW, lecz opłatą pobieraną na podstawie aktualnie obowiązującego art. 99 ust. 1 pkt 4 ustawy PSW, dającego Uczelni uprawnienie do pobierania opłat z tytułu realizacji zajęć nieobjętych planem studiów, tj. zajęć, o które student rozszerza (na swój wniosek) obowiązującą na danym kierunku studiów ścieżkę programową. Wysokość tej opłaty nie została określona ryczałtowo, lecz poprzez odniesienie się do ilości przypisanych danemu przedmiotowi punktów ECTS, tj. punktów zdefiniowanych w europejskim systemie akumulacji i transferu punktów zaliczeniowych jako miara średniego nakładu pracy osoby uczącej się, niezbędnego do uzyskania zakładanych efektów kształcenia (każdemu przedmiotowi przypisano od 2 do 5 punktów). Pobieranie powyższej opłaty nie jest warunkowane przekroczeniem przez studenta jakiegokolwiek limitu punktów ECTS, natomiast jest zależne od woli realizacji przez studenta rozszerzonego, ponad obowiązujący, programu studiów.

(dowód: akta kontroli str. 244-245)

Ustalone
nieprawidłowości

1. Rektorzy Uczelni ustalali na lata akademickie 2006/2007-2013/2014 wysokość opłaty za postępowanie związane z przyjęciem na studia, przyjmując, bez sporządzenia odpowiedniej kalkulacji kosztów, maksymalną stawkę opłaty wynikającą z wydawanych corocznie w tej sprawie rozporządzeń Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego. Było to niezgodne z zasadą określoną w art. 98 ust 2a ustawy PSW, stosownie do której opłata powyższa nie może przekraczać kosztów planowanych do poniesienia w zakresie niezbędnym do wykonywania czynności związanych z przyjmowaniem na studia na danym kierunku i określonym poziomie kształcenia. Kwoty wnoszone przez osoby ubiegające się o przyjęcie na studia w Uczelni w latach akademickich 2006/2007- 2015/2016 nie uległy zmianie i wynosiły 85 zł na wszystkie kierunki i stopnie studiów stacjonarnych i niestacjonarnych²⁴.

Prorektor ds. Edukacji i Studentów wyjaśnił, że brak kalkulacji wysokości opłaty rekrutacyjnej w powyższym zakresie wynikał z niedopatrzeń. Kalkulację taką sporządza się na UEP od roku akademickiego 2014/2015. Kierownik Działu Finansowo-księgowego, Renata Stefaniak podała, że ze względu na prestiż Uczelni liczba kandydatów była bardzo duża i trudna do przewidzenia, toteż do roku akademickiego 2013/2014 nie sporządzano kalkulacji kosztów związanych z postępowaniem rekrutacyjnym, przyjmując maksymalną stawkę wynikającą z rozporządzeń Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego.

W sporządzanych od roku akademickiego 2014/2015 kalkulacjach opłaty za postępowanie związane z przyjęciem na studia wykazano koszty działań marketingowych i koszty organizacji Drzwi otwartych (w latach akademickich 2014/2015 i 2015/2016 po 85 tys. zł i 10 tys. zł), które stanowiły odpowiednio 10% i 1,2% planowanych kosztów ogółem. Uwzględnienie tych tytułów w planowanych kosztach było nieuzasadnione, tym bardziej, że UEP posiada Dział Marketingu, który posiada wyodrębniony budżet na promocję.

Również nieuzasadniony był wysoki 30% narzut kosztów pośrednich (w roku akademickim 2014/2015 narzut ten wyniósł 185 tys. zł). Składowe kosztów pośrednich podane przez

²² Uchwała nr 100 (2014/2015) Senatu UEP z dnia 26 czerwca 2015 r.

²³ Wzory umów poprawiono stosownie do zapisów ustawy wynikających z ustawy zmieniającej;

²⁴ Wysokości opłat za postępowanie związane z przyjęciem na studia na lata 2014/2015 r. i 2015/2016 zostały umieszczone na stronie internetowej UEP.

Uczelnię nie mogą w pełnym zakresie być uznane za niezbędne do przeprowadzenia postępowania związanego z przyjęciem za studia. W ustawie PSW wyznaczono w kalkulacji opłaty za przeprowadzenie potwierdzenia efektów uczenia się poza systemem studiów narzut w maksymalnej wysokości do 20%.

Prorektor ds. Edukacji i Studentów wyjaśnił, że koszty działań marketingowych oraz organizacji Otwartych Drzwi ujęto uznając je za koszty niezbędne do rekrutacji studentów, ponieważ *przy nasyconym i wysokokonkurencyjnym rynku usług edukacyjnych, koszty marketingu są ogromnie istotne, a brak kampanii reklamowej w tym zakresie skutkowałby dużo mniejszą liczbą zainteresowanych podjęciem studiów na uczelni*. Z kolei narzut kosztów pośrednich, na które składają się m.in. koszty zużycia wody, energii elektrycznej i ciepłej, koszty administracji, w tym wynagrodzenia pracowników administracyjnych, koszty utrzymania czystości, ochrony, koszty usług telekomunikacyjnych (w tym Internetu i rozmów telefonicznych), opłaty związane z eksploatacją budynków, opłata z tytułu podatku od nieruchomości, jest przyjęty na Uczelni w kolejnych latach wysokości 30%.

Stwierdzono, że w przypadku nieujęcia w planowanych kosztach opłat za postępowanie rekrutacyjne kosztów działań marketingowych i organizacji Drzwi Otwartych wysokość tej opłaty wyniosłaby jednostkowo około 76 zł.²⁵ Tym samym UEP osiągnął przychody, w świetle przepisów ustawy PSW, z tytułu opłat za postępowanie rekrutacyjne w latach akademickich 2014/2015 i 2015/2016 wyższe o odpowiednio 85,8 tys. zł i 82,5 tys. zł.

(dowód: akta kontroli str. 6, 98-100, 102, 121, 393, 395)

2. Uczelnia nierzetelnie sporządzała w latach akademickich 2011/2012-2014/2015 kalkulację kosztów kształcenia na kierunkach studiów niestacjonarnych „wieczorowych” I i II stopnia, ponieważ uwzględniono w niej m.in. wynagrodzenia osobowe wykładowców, podczas gdy uczestnicy tych studiów faktycznie uczestniczyli w pełnym wymiarze godzin w zajęciach studiów stacjonarnych finansowanych w zasadniczej mierze z budżetu państwa. W konsekwencji Uczelnia nie wykazywała rzeczywistych kosztów utworzenia i prowadzenia studiów niestacjonarnych „wieczorowych”, do czego zobowiązana była na podstawie art. 99 ust. 1 pkt 1 w związku art. 99 ust. 2 ustawy PSW. Kalkulacje sporządzane były jedynie na pierwszy rok studiów (2 semestry), przy czym około 62% kosztów stanowiły wynagrodzenia osobowe wykładowców wraz z pochodnymi od wynagrodzeń. Z kalkulacji tych wynika również, że około 38% kwoty stanowiły faktyczne opłaty za udział studentów powyższych studiów niestacjonarnych „wieczorowych” w zajęciach na studiach stacjonarnych.

W obowiązujących w latach 2011/2012-2015/2016 *Regulaminach studiów na UEP w Poznaniu* jak również w innych dokumentach wewnętrznych Uczelni nie określono specyfiki studiów na studiach stacjonarnych „zaocznych” i „wieczorowych”.

Prorektor ds. Edukacji i Studentów wyjaśnił, że regulacje wewnętrzne UEP nie definiują pojęcia studia niestacjonarne „wieczorowe”. Wyrażenie to jest wystarczająco jasne i jednoznaczne. Wynika z praktyki funkcjonowania wyższych uczelni akademickich w Polsce, stąd też nie wymaga bliższego doprecyzowania. W uchwałach Senatu nr 108 i 109 z 26 kwietnia 2013 r. w sprawie warunków i trybu rekrutacji na pierwszy rok studiów w roku akademickim 2014/2015 zawarto postanowienie o możliwości udziału studentów studiów niestacjonarnych „wieczorowych” w zajęciach studiów stacjonarnych po uzyskaniu zgody dziekana. Jednocześnie w regulacjach dotyczących struktury programów kształcenia na studiach I i II stopnia wskazano, że zajęcia na studiach stacjonarnych i niestacjonarnych „wieczorowych” prowadzone są w takim samym wymiarze godzin²⁶. Natomiast w uchwale dotyczącej limitu przyjęć na studia stacjonarne i niestacjonarne wskazano, że ogólny limit przyjęć na studia niestacjonarne „wieczorowe” wynosi 10% limitu przyjęć na studia stacjonarne²⁷. W związku z realizacją takiego samego programu studiów przez studentów studiów stacjonarnych i niestacjonarnych „wieczorowych” w wypadku zgłoszenia się na studia

²⁵ Przyjąwszy opłatę rekrutacyjną w kwocie 76 zł oraz uwzględniając liczbę osób objętych postępowaniem (w latach akademickich 2014/2015 r. i 2015/2016 odpowiednio 9 528 i 9 166 osób) UEP uzyskałby przychody z powyższego tytułu w kwocie ogółem 724 128 zł (2014/2015) i 696 616 zł (2015/2016), tj. niższe od uzyskanych o odpowiednio 85,8 tys. zł i 82,5 tys. zł.

²⁶ § 9 pkt 6a i §11 uchwały Senatu UEP nr 5 z dnia 24 października 2014 r. w sprawie struktury programów kształcenia na studiach I i II stopnia oraz sposobu ich przygotowania.

²⁷ Uchwała Senatu UEP nr 65 z dnia 28 marca 2014 r.

niestacjonarne „wieczorowe” dużej liczby kandydatów tworzona jest odrębna grupa zajęciowa. W roku akademickim 2014/2015 dla ośmiu osób, które zostały przyjęte na studia niestacjonarne „wieczorowe” nie zostały utworzone odrębne grupy zajęciowe. Studenci ci realizowali zajęcia w wybranych grupach wykładowych i ćwiczeniach utworzonych na studiach stacjonarnych.

Kierownik Działu Finansowo-Księgowego stwierdziła, że kalkulacja kosztów na studia „wieczorowe” za lata akademickie 2011/2012-2014/2015 była sporządzana zgodnie z ustawą PSW.

Zdaniem Najwyższej Izby Kontroli Uczelnia utworzyła w latach akademickich 2011/2012-2014/2015 studia niestacjonarne „wieczorowe” jako przejściową instytucję, o czym świadczy: sporządzanie kalkulacji kosztów studiów i wykazywanie wysokości opłat na tych studiach wyłącznie dla pierwszego roku oraz zanikanie tych studiów po pierwszym roku, ponieważ studenci w pełni korzystali z możliwości przejścia na bezpłatne studia stacjonarne.

(dowód: akta kontroli str. 218, 220-222, 315-325, 381-392)

3. W latach akademickich 2010/2011-2014/2015 Rektor Uczelni nie określił sposobu ustalania kosztów ponoszonych w zakresie niezbędnym do uruchomienia i prowadzenia na Uczelni studiów niestacjonarnych, do czego był zobowiązany postanowieniami kolejnych *Regulaminów opłat* uchwalonych w powyższym okresie przez Senat UEP.

Zgodnie z § 4 ust. 1, obowiązującego od dnia 1 września 2010 r., *Regulaminu opłat za świadczone usługi edukacyjne na Uniwersytecie Ekonomicznym w Poznaniu* z dnia 25 czerwca 2010 r., wprowadzonego uchwałą Senatu UEP nr 100 z dnia 25 czerwca 2010 r., Rektor Uczelni powinien określić zarządzeniem sposób ustalania powyższych kosztów z uwzględnieniem kosztów amortyzacji i remontów. Kolejny *Regulamin opłat* z dnia 25 stycznia 2013 r. wprowadzony uchwałą Senatu UEP nr 64, obowiązujący od dnia 21 lutego 2013 r., uszczegółowił powyższy wymóg, wskazując, że kalkulacja winna uwzględnić koszty przygotowania i wdrażania strategii rozwoju Uczelni, w szczególności kadr naukowych i infrastruktury dydaktyczno-naukowej, w tym amortyzacji i remontów. Zasady określania kalkulacji kosztów za kształcenie na studiach zostały określone dopiero na rok akademicki 2015/2016.

Rektor Uczelni oświadczył, że poza zarządzeniem Rektora nr 15/2015 z dnia 31 marca 2015 r. w sprawie zasad sporządzania kalkulacji kosztów za studia i usługi edukacyjne świadczone przez UEP na studiach I, II i III stopnia obowiązujących od roku akademickiego 2015/2016, nie były wydane inne zarządzenia w tym zakresie.

(dowód: akta kontroli str. 5, 33, 44, 54, 70, 87)

Uwagi dotyczące
badanej działalności

1. Uczelnia nie upubliczniła w latach akademickich 2014/2015 i 2015/2016, poprzez zamieszczenie na swojej stronie internetowej, informacji o wysokości kosztów ponoszonych w zakresie niezbędnym do świadczenia usług edukacyjnych, o których mowa w art. 99 ust. 1 i 4 ustawy PSW²⁸, do czego zobowiązywał ją obowiązujący od 1 października 2014 r. art. 99 ust. 6 ustawy PSW²⁹. Rektor UEP wyjaśnił, że sytuacja powyższa spowodowana była oczywistym niedopatrzeniem.

(dowód: akta kontroli, str. 404)

2. Zmiany wynikające z ustawy zmieniającej ustawę PSW związane z odstąpieniem od opłat na drugim lub kolejnym kierunku studiów stacjonarnych oraz za korzystanie z zajęć poza dodatkowym limitem punktów ECTS, dla studentów, którzy zostali przyjęci na studia na rok akademicki 2013/2014 i lata następne, wprowadzone uprzednio zarządzeniem Rektora UEP, dokonane zostały na podstawie komunikatu Rektora Uczelni nr 25/2015 z dnia 28 października 2014 r., zamiast tym samym trybie.

Również stosowne aneksy do umów ze studentami wynikające z ustawy zmieniającej PSW były podpisywane w roku akademickim 2014/2015 przez strony umowy bez ustanowienia przez Rektora UEP³⁰ wewnętrznego aktu normatywnego.

²⁸ Koszty kształcenia studentów na studiach niestacjonarnych oraz prowadzenia zajęć nieobjętych planem studiów.

²⁹ Informacja o wysokości opłat w tym zakresie była podana w zarządzeniach Rektora.

³⁰ Wzory umów określił Rektor UEP w formie zarządzenia. Zdaniem NIK aneksy do tych umów winny być wprowadzone aktem wewnętrznym tego samego rzędu.

Prorektor ds. Edukacji i Studentów wyjaśnił, że aneks był skierowany do studentów drugiego roku studiów stacjonarnych I i II stopnia w roku akademickim 2014/2015. Został on wprowadzony komunikatem Rektora nr 25/2014, w którym przewidywano podjęcie działań, mających na celu m.in. dostosowanie obowiązujących w Uczelni wzorców umów o warunkach odpłatności za studia i usługi edukacyjne na studiach stacjonarnych do znowelizowanych od dnia 1 października 2014 roku przepisów PSW.

W trakcie kontroli NIK wzory aneksów do umów wprowadzono zarządzeniem Rektora Uczelni z dnia 24 lipca 2015 r.³¹

(dowód: akta kontroli str. 83, 38-41, 245-246)

3. We wzorach umów o warunkach odpłatności za studia niestacjonarne zawarto przepis, że wskazane wysokości opłat czesnego mogą ulec zmianie w planowanym okresie studiów o wskaźnik wzrostu cen towarów i usług konsumpcyjnych (inflacja) ogłaszany przez Prezesa GUS za poprzedni rok kalendarzowy. Tego typu zapisy znajdują się w rejestrze postanowień wzorców umów uznanych za niedozwolone prowadzonym przez Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (np. pozycja nr 6026, 5589, 1286).

(dowód: akta kontroli str. 132, 136, 148)

4. Postanowienia określone we wzorach umów wprowadzonych zarządzeniami Rektora Uczelni na rok akademicki 2014/2015 były dostosowane do zmian jakie od dnia 1 października 2014 r. wprowadzono ustawą zmieniającą PSW w zakresie opłat za świadczone usługi edukacyjne, jednak nie były one w pełni zgodne z obowiązującymi w tym okresie wewnętrznymi uregulowaniami³². Przywołane we wzorach umów, funkcjonujących od roku akademickiego 2014/2015, przepisy art. 160 ust. 3 i art. 13a ustawy PSW, nie obowiązywały od 1 października 2014 r.

(dowód: akta kontroli str. 129 - 160)

5. Na rok akademicki 2014/2015 Senat Uczelni nie wprowadził w drodze uchwały regulacji dotyczących opłat za świadczone usługi edukacyjne do obowiązujących przepisów prawa wynikających z wejścia w życie z dniem 1 października 2014 r. ustawy zmieniającej PSW.

Tym samym wzory umów zawartych przez UEP ze studentami podejmującymi naukę na studiach stacjonarnych i niestacjonarnych nie uwzględniały wysokości opłat za świadczone przez Uczelnię usługi edukacyjne, odsyłając do przepisów powszechnie obowiązujących, jak i do regulacji wewnętrznych (podano wymiar czesnego w odniesieniu do jednego roku akademickiego). Tymczasem od 1 października 2014 r. wszedł w życie art. 160a ust. 1 ustawy PSW, zgodnie z którym w umowie powinna być określona m.in. wysokość opłat wskazanych w art. 99 ust. 1 pkt 1-6 ustawy PSW. Wysokość opłat wprowadzono aneksami do umów. We wzorach umów obowiązujących na studiach niestacjonarnych w roku akademickim 2015/2016 wskazano już wysokości opłat w wymiarze trzyletnim.

(dowód: akta kontroli str. 129-200, 247-250)

6. Uczelnia nie znowelizowała z dniem 1 października 2014 r. *Regulaminu opłat* za świadczone usługi edukacyjne ustalonego przez Senat UEP uchwałą nr 93 z dnia 27 czerwca 2014 r., zgodnie z zaktualizowanym brzmieniem art. 99 ust. 3 ustawy PSW³³, stanowiącym o możliwości zwolnienia studenta w całości lub częściowo z opłat studentów którzy uczestniczyli w międzynarodowych programach stypendialnych.

Prorektor ds. Edukacji i Studentów wyjaśnił, że w aktualnym brzmieniu art. 99 ust. 3 ustawy PSW obowiązuje od 1 października 2014 r., stąd do uregulowań wewnątrzuczelnianych został wprowadzony uchwałą Senatu nr 99 z dnia 26 czerwca 2015 r. (§ 9 ust. 1 *Regulaminu opłat*). W latach akademickich 2012/2013-2014/2015 troje studentów studiów niestacjonarnych II stopnia uczestniczyło w programie międzynarodowej wymiany studentów Erasmus. Studenci ci, zgodnie z zasadami programu Erasmus (ustalonymi przez Agencję Narodową) za okres

³¹ Zarządzenie nr 41/2015 Rektora UEP z dnia 24 lipca 2015 r. w sprawie wprowadzenia obowiązujących od roku akademickiego 2015/2016 aneksów do wzorców umów o warunkach odpłatności za studia lub usługi edukacyjne na studiach na UEP.

³² Uchwała Senatu nr 93 zatwierdzająca Regulamin opłat za usługi edukacyjne została podjęta w dniu 27 czerwca 2014 r., tj. przed ustawą zmieniającą. Senat na rok akademicki 2014/2015 nie zmienił powyższej uchwały.

³³ Art. 99 ust. 3 został zmieniony art. 1 pkt 78 lit. e ustawy zmieniającej PSW.

pobytu w ramach programu wnieśli czesne za naukę w UEP. Z tej grupy studentów nikt nie wnioskował do Rektora UEP o zwolnienie z opłat [pomimo takiej możliwości wynikającej z zasad programu Erasmus – przyp. kontrolera NIK]. Zapis o zwolnieniu z opłat w przypadku uczestniczenia w międzynarodowych programach stypendialnych uwzględniono dopiero w *Regulaminie opłat* uchwalonym przez Senat UEP w dniu 26 czerwca 2015 r.³⁴

Zdaniem NIK postanowienie § 9 ust. 2 obowiązujących w UEP *Regulaminów opłat*³⁵ stanowiące, że zwolnienie z wymaganej opłaty za studia, w części lub w całości, mogło być przyznane studentowi tylko raz w trakcie studiów, bez względu na rodzaj opłaty, tj.: czesnego za dany semestr studiów niestacjonarnych, za powtarzanie zajęć (przedmiotu) i za powtarzanie zajęć programowych semestru oraz opłaty z tytułu *uzupełnienia różnic programowych*, może prowadzić do nierównego traktowania studentów. Nie jest bowiem porównywalne zwolnienie studenta z opłaty z czesnego za dany semestr czy za powtarzanie semestru zajęć, ze zwolnieniem z opłaty za powtarzanie jednostkowego przedmiotu. Tymczasem to ostatnie zwolnienie automatycznie wykluczałoby możliwość ubiegania się studenta na przykład o zwolnienie z opłaty czesnego za dany semestr w sytuacji znalezienia się studenta w trudnej sytuacji materialnej lub uzyskania wysokich wyników w nauce.

Anna Chudzińska, radca prawny zatrudniony w UEP wyjaśniła, że postanowienie o jedнокrotnym przyznawaniu studentowi ulgi w postaci zwolnienia w całości lub w części z wymaganych opłat za studia podyktowane zostało faktem *nadużywania instytucji ubiegania się o te zwolnienia*. Zdarzały się przypadki, że studenci, zwłaszcza spośród osób kształcących się na studiach niestacjonarnych, zwracali się o zwolnienie z czesnego w każdym semestrze studiów, powołując się na swą trudną sytuację materialną. Pośrednio sytuacja ta mogła wpływać na kalkulacje kosztów kształcenia w kolejnym roku akademickim.

Należy zauważyć, że UEP nie posiada danych o liczbie i tytułach udzielonych zwolnień z opłat określonych w art. 99 ust. 3 ustawy PSW, z uwagi na nieprowadzenie przez Uczelnię odnośnego rejestru (ewidencji) zwolnień.

Jak wyjaśnił Prorektor ds. Edukacji i Studentów, zdarzają się przypadki zwalniania studentów w drodze decyzji administracyjnej z opłat za studia, zarówno w całości jak i w części, przy czym zwolnienia te w przeważającej większości dokonywane są z uwagi na udokumentowaną trudną sytuację materialną.

(dowód: akta kontroli str. 376-380)

Ocena cząstkowa

W ocenie Najwyższej Izby Kontroli ustalone przez władze Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu warunki odpłatności za studia w latach akademickich 2014/2015 i 2015/2016 nie były w pełni prawidłowe.

Bez sporządzenia odpowiedniej kalkulacji kosztów ustalano wysokość opłaty za postępowanie związane z przyjęciem na studia, przyjmując maksymalną stawkę opłaty wynikającą z wydawanych corocznie w tej sprawie rozporządzeń Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego. W latach akademickich 2010/2011-2014/2015 Rektor Uczelni nie określił sposobu ustalania kosztów ponoszonych w zakresie niezbędnym do uruchomienia i prowadzenia na Uczelni studiów niestacjonarnych, do czego był zobowiązany postanowieniami kolejnych *Regulaminów opłat* uchwalonych w powyższym okresie przez Senat UEP.

Nierzetelnie określano kalkulację kosztów studiów niestacjonarnych „wieczorowych” I i II stopnia, ponieważ uwzględniono w nich m.in. wynagrodzenia osobowe wykładowców (wraz z pochodnymi). Tymczasem uczestnicy tych studiów uczestniczyli w zajęciach studiów stacjonarnych finansowanych z budżetu państwa. Ponadto dokonywano zmian dotyczących opłat za studia ustalonych uprzednio zarządzeniem Rektora na podstawie komunikatu Rektora UEP oraz wprowadzano w roku akademickim 2014/2015 aneksy do umów ze studentami

³⁴ Uchwała Senatu nr 99 (2014/2015) z dnia 2015 r.;

³⁵ *Regulaminy opłat* przyjęte przez Senat uchwałą nr 64 (2012/2013) z dnia 25 stycznia 2013 r. oraz nr 93 z dnia 27 czerwca 2014 r. Postanowienia te zostały utrzymane w *Regulaminie opłat* przyjętym uchwałą nr 99 Senatu UEP z dnia 26 czerwca 2015 r.

Powtarzanie zajęć (przedmiotu) dotyczy przypadków powtarzania przez studenta jednego przedmiotu (§33 obowiązującego *Regulaminu studiów na Uniwersytecie Ekonomicznym w Poznaniu* przyjętego uchwałą nr 98 (2011/2012) Senatu UEP z dnia 20 kwietnia 2012 r. ze zm.), natomiast powtarzanie zajęć programowych semestru dotyczy powtarzania całego semestru (§ 34 *Regulaminu studiów*).

wynikające z ustawy zmieniającej PSW bez wydania przez Rektora Uczelni wewnętrznego aktu normatywnego.

2. Stosowanie przepisów prawa powszechnie obowiązującego oraz postanowień wewnętrznych w zakresie pobierania opłat za studia

Opis stanu faktycznego

2.1. Koszty kształcenia w cyklu kształcenia zakończonym w roku akademickim 2013/2014 wyniosły 80 178,3 tys. zł dla studiów stacjonarnych I i II stopnia oraz 10 516,7 tys. zł dla studiów niestacjonarnych I i II stopnia³⁶.

Najwyższe koszty kształcenia dotyczyły:

- na studiach stacjonarnych I i II stopnia odpowiednio kierunku Towaroznawstwo – 8 390, 4 tys. zł oraz kierunku Zarządzanie - 9 709,5 tys. zł;
- na studiach niestacjonarnych I i II stopnia odpowiednio kierunku Ekonomia – 1 737,5 tys. zł oraz kierunku Finanse i rachunkowość biznesu – 1 490,3 tys. zł.

Najwyższe opłaty jednostkowe za semestr studiów w latach akademickich 2012/2013-2013/2014 (w przypadku wpłaty jednorazowej) ponosili studenci na studiach niestacjonarnych „wieczorowych” I i II stopnia (wyłącznie studia na pierwszym roku) na kierunku Zarządzanie (specjalność: Przedsiębiorstwo w gospodarce globalnej) – 7 500 zł oraz Ekonomia, Finanse i rachunkowość, Międzynarodowe stosunki gospodarcze, Gospodarka turystyczna – od 5 200 zł do 5 700 zł.

W latach akademickich 2014/2015 i 2015/2016 planowane koszty kształcenia na poszczególnych kierunkach studiów niestacjonarnych „zaocznych” I stopnia kształtowały się dla trzyletniego cyklu nauki odpowiednio od 12 910 zł do 12 960 zł oraz od 12 900 zł do 12 970 zł. Koszty te zostały uśrednione na poziomie Uczelni w powyższych latach na wszystkich kierunkach studiów do kwoty 12 900 zł. Na studiach niestacjonarnych „zaocznych” II stopnia średnie koszty kształcenia na kierunkach ustalone zostały dla powyższych lat akademickich w kwocie 11 200 zł (w latach akademickich 2014/2015 i 2015/2016 odpowiednio od 11 205 zł do 11 310 zł oraz od 11 210 zł do 11 270 zł).

W UEP kalkulacja kosztów dla studiów niestacjonarnych „zaocznych” sporządzana była dla poszczególnych kierunków studiów odrębnie dla poziomu I i II stopnia na pełen cykl kształcenia. Całkowity koszt studiów na danym kierunku dzielony był na 30, tj. przez minimalną liczbę studentów niezbędnych do rozpoczęcia zajęć na danym kierunku.

(dowód: akta kontroli str. 9-32, 129-200, 227, 407)

W latach akademickich 2014/2015 i 2015/2016 kalkulacje kosztów studiów niestacjonarnych uwzględniały koszty przygotowania i wdrażania strategii rozwoju Uczelni, w szczególności rozwoju kadr naukowych i infrastruktury dydaktyczno-naukowej, w tym amortyzacji i remontów.

Opłaty ponoszone przez studentów studiów niestacjonarnych w przypadku niezadawalających wyników w nauce nie przekraczały w latach akademickich 2011/2012-2013/2014 kosztów prowadzenia w Uczelni tej formy studiów, stanowiąc w powyższych latach od 0,07% do 0,11% ogółu tych kosztów.

(dowód: akta kontroli str. 9-32, 37, 214-219, 315-316, 327)

Uczelnia sporządzała kalkulacje kosztów studiów niestacjonarnych „wieczorowych” na pierwszy rok nauki dla studiów I i II stopnia, których koszty dzielone były następnie przez 15. W ten sposób w roku akademickim 2014/2015 odrębnie skalkulowano koszty dla kierunku Finanse i Rachunkowość prowadzonym na Wydziale Ekonomii i na Wydziale Zarządzania. W powyższym roku na studia I stopnia na Wydziale Ekonomii przyjęto trzy osoby, jedną osobę na Wydział Zarządzania oraz cztery osoby na Wydział Zarządzania na studiach II stopnia.

W umowach zawieranych ze studentami I roku studiów niestacjonarnych, zgodnie z zarządzeniem Rektora Uczelni 31/2014 z dnia 30 maja 2014 r. wysokość opłat wynosiła (w przypadku wpłaty jednorazowej):

³⁶ Uczelnia nie wyodrębniała kosztów dydaktycznych w podziale na poszczególne kierunki ani stopnie kształcenia.

- 1) za studia niestacjonarne „zaoczne” I stopnia 2 200 zł za semestr oraz za studia „wieczorowe” 5 200 zł;
- 2) za studia niestacjonarne „zaoczne” II stopnia 2 800 zł za semestr oraz za studia „wieczorowe” 5 700 zł.

Nie stwierdzono w roku akademickim 2014/2015 rozbieżności pomiędzy zapisami w umowach i wysokością dokonanych wpłat, które były zgodne z zarządzeniem Rektora Uczelni³⁷.

W roku akademickim 2015/2016 sporządzono odrębne kalkulacje dla kierunku Finanse i Rachunkowość na Wydziale Ekonomii i na Wydziale Zarządzania za I rok studiów niestacjonarnych. Według sporządzonych kalkulacji oraz zgodnie z zarządzeniem Rektora Uczelni nr 28/2015 z dnia 29 maja 2015 r. wysokość opłat ustalono w tej samej wysokości co w roku akademickim 2014/2015.

(dowód: akta kontroli str. 214-215, 217-218, 252)

2.2. Opłata za określone zajęcia na studiach w przypadku niezadawalających wyników w nauce, do roku akademickiego 2011/2012 włącznie, była jednakowa na wszystkich kierunkach i stopniach i wynosiła 900 zł za powtarzanie całego roku studiów³⁸. Od roku akademickiego 2012/2013 opłata ta wynosi 80 zł za jeden przedmiot (na studiach stacjonarnych i niestacjonarnych).

Upřednio opłata ta była skalkulowana jako suma kosztów i wynagrodzeń osobowych za okres jednego semestru powiększona o pochodne od wynagrodzeń osobowych, podzielona przez liczbę studentów w grupie (30 osób). Od roku akademickiego 2012/2013 odstąpiono od tego algorytmu i opłata stanowi średnią stawek godzinowych dla poszczególnych stanowisk za godziny ponadwymiarowe na studiach stacjonarnych i niestacjonarnych.

(dowód: akta kontroli str. 255–264, 327-330)

2.3. Ustalona przez Rektora Uczelni wysokość opłaty za postępowanie związane z potwierdzeniem efektów uczenia się (250 zł) nie przekroczyła kalkulacji kosztów ponoszonych w zakresie świadczenia tej usługi o więcej niż 20% (koszty bezpośrednie ogółem wyniosły 209,32 zł, narzut 20% - 41,86 zł; koszty ogółem 251,18 zł zostały zaokrąglone do kwoty 250 zł). W roku akademickim 2014/2015 Uczelnia nie realizowała tego rodzaju usługi.

Katalog opłat pobieranych przez Uczelnię w latach 2012-2015 był zgodny z postanowieniami umów. Studenci nie byli zobowiązani do uiszczania innych opłat³⁹ niż określonych w ustawie PSW.

(dowód: akta kontroli str. 97, 219, 326)

Wystąpiły przypadki⁴⁰, przekazywania przez studentów studiów niestacjonarnych opłat za studia przed zawarciem umowy. Prorektor ds. Edukacji i Studentów wyjaśnił, że Uczelnia nie ma na wpływu na powyższą sytuację, a ponadto system obsługi dziekanatów nie pozwala na zaskięgowanie wpływu przed złożeniem umowy do dziekanatu.

(dowód: akta kontroli str. 267-276)

2.4. Na kierunku Międzynarodowe stosunki gospodarcze prowadzonym przez Wydział Gospodarki Międzynarodowej na studiach stacjonarnych i niestacjonarnych I stopnia, zajęcia w ramach minimum kadrowego prowadziło odpowiednio 24 i 13 nauczycieli akademickich. W stosunku do 676 i 33 studentów obu form studiów tego kierunku na jednego nauczyciela akademickiego w ramach minimum kadrowego przypadało odpowiednio 28,2 i 2,5 studenta.

³⁷ Zbadano 75 umów zawartych pomiędzy studentami a Uczelnią, wybranych metodą losową.

³⁸ Analiza opłat dokonanych przez 47 osób, które zakończyły naukę na studiach stacjonarnych w roku akademickim 2014/2015, a od których pobierano w cyklu kształcenia opłaty w przypadku niezadawalających wyników w nauce, nie wykazała nieprawidłowości w badanym zakresie.

³⁹ Sprawdzono umowy zawarte ze studentami studiów stacjonarnych i niestacjonarnych 90 umów obowiązujących od roku akademickiego 2012/2013 do roku akademickiego 2014/2015 z zarządzeniami Rektora Uczelni o wysokości opłat za studia i usługi edukacyjne.

⁴⁰ Badanie przeprowadzono na losowo wybranej próbie 90 umów zawartych ze studentami I roku studiów w roku akademickim 2014/2015; w przypadku 45 umów zawartymi ze studentami studiów stacjonarnych data zawarcia umowy wpisana automatycznie – 1 października 2014 r.; analizą objęto 45 umów zawartych ze studentami studiów niestacjonarnych i wpływy wynikające z tych umów (daty wpłat dokonanych przez studenta); stwierdzono 13 przypadków wcześniejszych wpłat: od jednego do 16 dni.

Na studiach stacjonarnych i niestacjonarnych II stopnia zajęcia w ramach minimum kadrowego prowadziło odpowiednio 20 i 10 nauczycieli akademickich. W stosunku do 267 i 37 studentów obu form studiów tego kierunku na jednego nauczyciela akademickiego przypadło w ramach minimum kadrowego odpowiednio 13,4 i 3,7 studenta.

Łączna liczba godzin zajęć planowanych i zrealizowanych na studiach stacjonarnych I i II stopnia na badanym kierunku wyniosła odpowiednio 1 800 i 1 200 godzin, natomiast liczba godzin zajęć na studiach niestacjonarnych wyniosła 1 080 i 720 godzin, tj. 60% liczby godzin na studiach stacjonarnych. Było to zgodne z uchwałami Senatu Uczelni w sprawie struktury programów kształcenia na studiach I i II stopnia oraz sposobu ich przygotowania (uchwała nr 56 z 16 grudnia 2011 r. i nr 5 z dnia 24 października 2014 r.), gdzie wskazano, że proporcje liczby godzin zajęć na różnych formach studiów dla studiów niestacjonarnych „zaocznych” wynosi 60% liczby godzin na studiach stacjonarnych.

W roku akademickim 2013/2014 (na ostatnim roku studiów I i II stopnia) na jednego promotora prowadzącego seminarium dyplomowe przypadło na studiach stacjonarnych i niestacjonarnych I stopnia odpowiednio 7,9 i 1,3 studenta, natomiast na obu formach studiów II stopnia odpowiednio 7,3 i 3,4 studenta, co stanowiło jednocześnie przeciętną liczebność grup seminarium dyplomowego.

Spośród 321 studentów studiów stacjonarnych I stopnia, którzy ukończyli cykl kształcenia w roku akademickim 2013/2014, prace dyplomowe obroniło 182 studentów (56,7%) oraz dziewięciu (47%) spośród 19 studentów studiów niestacjonarnych. Spośród 225 studentów studiów stacjonarnych II stopnia, którzy ukończyli cykl kształcenia w roku akademickim 2013/2014, prace dyplomowe obroniło 119 studentów (52,9%), oraz sześciu (21,4%) spośród 28 studentów studiów niestacjonarnych.

(dowód: akta kontroli str. 229 - 236)

2.5. W latach akademickich 2011/2012-2014/2015 w przypadku obu form studiów II stopnia odsetek studentów pierwszego roku studiów, którzy nie podjęli nauki na kolejnym roku studiów był zbliżony, wynosząc na studiach stacjonarnych odpowiednio od 21% (2012/2013) do 13% (2014/2015) oraz na studiach niestacjonarnych od 21% (2012/2013 i 2014/2015) do 16% (2013/2014).

W przypadku studiów I stopnia znacząco wyższy odsiew był na studiach niestacjonarnych sięgając od 35% (2014/2015) do 53% (2011/2012) niż na studiach stacjonarnych – od 26% (2013/2014) do 39% (2012/2013).

(dowód: akta kontroli str. 265)

2.6. W latach 2011-2015 nie wpłynęły do Rektora Uczelni skargi studentów dotyczące kwestii opłat za studia pobierane przez Uczelnię.

(dowód: akta kontroli, str. 266)

Rektor UEP wprowadził zarządzeniem nr 54/2013 z dnia 18 września 2013 r. procedurę windykacji należności Uczelni z tytułu opłat za studia lub usługi edukacyjne świadczone przez UEP. W latach 2012-2014 należności z powyższego tytułu zmniejszyły się z 616 tys. zł do 135,6 tys. zł, tj. o 78%.

Wysokość należności przedawnionych wyniosła w latach 2012-2015 (30 czerwca) ogółem 113,5 tys. zł (w 2012 r. – 26,6 tys. zł, w 2013 r. – 44,4 tys. zł, w 2014 r. – 30,3 tys. zł, a do 30 czerwca 2015 r. – 12,3 tys. zł).

We wzorach umów obowiązujących w latach akademickich 2014/2015 i 2015/2016 nie zamieszczono postanowienia, że roszczenia wynikające z umowy przedawniają się z upływem trzech lat (art. 160a ust. 7 ustawy PSW). Zawarto natomiast zapis, że w sprawach nie uregulowanych umową mają zastosowanie przepisy ustawy PSW.

(dowód: akta kontroli, str. 278-283, 394)

2.7. W latach 2011-2014 ustalanie i stosowanie wewnątrzuczelnianych uregulowań dotyczących opłat za studia pobieranych od studentów nie było przedmiotem kontroli i audytu wewnętrznego.

(dowód: akta kontroli, str. 277-330)

Uczelnia zrealizowała wnioski pokontrolne sformułowane po kontroli NIK przeprowadzonej w 2013 r. (*Ochrona praw autorskich w szkołach wyższych - P/13/149*) poprzez wprowadzenie

zmian w zarządzeniu Rektora Uczelni dotyczących zasad dokonywania kontroli antyplagiatowej prac dyplomowych. Natomiast deklarowane uprzednio w odpowiedzi na wystąpienie pokontrolne zmiany w regulaminach studiów, w związku z wejściem w życie ustawy zmieniającej PSW, nakładającej na uczelnie obowiązek przeprowadzenia kontroli antyplagiatowej wszystkich prac dyplomowych, nie miały uzasadnienia⁴¹.

(dowód: akta kontroli str. 332-351)

Ustalone
nieprawidłowości

1. Uczelnia nie ewidencjonowała od 2013 r. kosztów kształcenia, uwzględniając formę studiów i prowadzony poziom kształcenia. Uczelnia nie spełniła w ten sposób wymogów § 16 ust. 4 pkt 1 rozporządzenia rady Ministrów z dnia 18 grudnia 2012 r. w sprawie szczegółowych zasad gospodarki finansowej uczelni publicznych⁴², zgodnie z którymi koszty działalności dydaktycznej rozlicza się, w tym ewidencjonuje, w podziale co najmniej na koszty kształcenia, w zakresie, o którym mowa w art. 6 ust. 1 pkt 4 ustawy PSW, tj. prowadzenia kształcenia na studiach I i II stopnia, w podziale na koszty kształcenia na studiach stacjonarnych i niestacjonarnych.

Rektor Uczelni wyjaśnił, że na UEP nie jest możliwe *bieżące, dokładne kwalifikowanie wydatków jako kosztów studiów stacjonarnych i niestacjonarnych*. Uczelnia skorzystała jednak z możliwości, jaką daje przepis § 19 ust. 2 oraz § 20 rozporządzenia w sprawie gospodarki finansowej uczelni publicznych i *dokonyuje rozliczenia kosztów w podziale na koszty studiów stacjonarnych oraz niestacjonarnych jeden raz w roku obrotowym, z uwzględnieniem rozliczenia tych kosztów odpowiednio do liczby godzin dydaktycznych realizowanych w ramach obu tych form studiów. Ewidencja kosztów w takim podziale odbywa się na kontach pozabilansowych*.

NIK zauważa, że § 19 ww. rozporządzenia odnosi się do tych spośród kosztów bezpośrednich, w tym wynagrodzeń, których nie można zakwalifikować do kosztów studiów stacjonarnych, niestacjonarnych lub pozostałej działalności dydaktycznej, a nie do wszystkich (ogółu) kosztów dydaktycznych prowadzonych przez uczelnię form studiów.

Rektor Uczelni nie wskazał w swym wyjaśnieniu przyczyn uniemożliwiających kwalifikowanie wydatków jako kosztów studiów stacjonarnych i niestacjonarnych, w tym w szczególności prowadzenia kształcenia na studiach I i II stopnia. Wbrew stwierdzeniu Rektora sposób rozliczania kosztów bezpośrednich działalności dydaktycznej, których nie można zakwalifikować do kosztów studiów stacjonarnych, niestacjonarnych lub pozostałej działalności dydaktycznej nie został również określony jako element zasad (polityki) rachunkowości. Tym samym nie zachodzą przesłanki do niezastosowania przez UEP przywołanych przepisów § 16 ust. 4 rozporządzenia w sprawie szczegółowych zasad gospodarki finansowej uczelni.

2. UEP nie określał również kosztów kształcenia ponoszonych w zakresie niezbędnym do uruchomienia i prowadzenia w danej uczelni zajęć na studiach stacjonarnych, do czego zobowiązywał art. 99 ust. 2 ustawy PSW. Tymczasem jest to warunek niezbędny m.in. do sprawdzenia, czy wysokość opłat związanych z powtarzaniem zajęć na studiach stacjonarnych z powodu niezadawalających wyników w nauce określonych w art. 99 ust. 1 pkt 2 ustawy PSW nie przekracza powyższych kosztów, o czym stanowi art. 99 ust. 2 ustawy PSW.

Rektor Uczelni oświadczył, że wysokość kosztów kształcenia na studiach stacjonarnych określana jest w planie rzeczowo-finansowym na każdy rok kalendarzowy uchwalanym przez Senat Uczelni. Informacje te zamieszczane są na stronie internetowej Uczelni w zakładce BIP.

Zdaniem NIK ujmowanie przez Uczelnię planowanych kosztów kształcenia na studiach stacjonarnych i niestacjonarnych w planie rzeczowo-finansowym, którego sporządzanie wynika z art. 100 ustawy PSW, nie wyczerpuje wymogów wynikających z art. 99 ust. 2 ustawy PSW. Jest to działanie rozłączne wobec wymogów określonych w powyższym artykule, gdzie jest mowa o kosztach uruchomienia i prowadzenia studiów, co należy odnieść do cyklu kształcenia, a nie o planowanych kosztach w powyższym zakresie w danym roku budżetowym.

(dowód: akta kontroli str. 227, 409-417)

⁴¹ Obowiązek ten wynika z art. 167a ust. 4 ustawy PSW.

⁴² Dz.U. z 2012 r., poz. 1533.

W ocenie Najwyższej Izby Kontroli wysokość i rodzaj opłat pobieranych przez Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu za usługi edukacyjne w roku akademickim 2014/2015 nie były w pełni prawidłowe.

Powyższą ocenę uzasadnia nierzetelne sporządzanie przez Uczelnię w latach akademickich 2011/2012-2014/2015 kalkulacji kosztów kształcenia na kierunkach studiów niestacjonarnych „wieczorowych” I i II stopnia. W kalkulacji tej uwzględniono m.in. wynagrodzenia osobowe wykładowców wraz z pochodnymi, podczas gdy uczestnicy tych studiów faktycznie uczestniczyli w pełnym wymiarze godzin w zajęciach studiów stacjonarnych finansowanych w zasadniczej mierze z budżetu państwa. Z tytułu pobierania opłat od studentów za niestacjonarne studia „wieczorowe” Uczelnia w latach akademickich 2011/2012-2014/2015 osiągnęła przychody w kwocie ogółem 814.141 tys. zł, w tym 504,8 tys. zł stanowiło zawyżenie opłat z tytułu uwzględnienia w ich kalkulacji wynagrodzeń osobowych wykładowców.

Najwyższa Izba Kontroli zauważa również, że opłaty na studiach niestacjonarnych „wieczorowych”, realizowanych faktycznie jako studia stacjonarne, były ponad dwukrotnie wyższe od opłat za studia niestacjonarne „zaoczne”.

Ponadto Uczelnia nie określała kosztów kształcenia uwzględniając prowadzony poziom kształcenia oraz kosztów ponoszonych w zakresie niezbędnym do uruchomienia i prowadzenia zajęć na studiach stacjonarnych.

IV. Wnioski

Wnioski pokontrolne

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi wynikające z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli⁴³, wnosi o:

- 1) dostosowywanie przez Senat Uczelni regulacji wewnętrznych dotyczących opłat za usługi edukacyjne do obowiązujących przepisów prawa;
- 2) określenie kosztów kształcenia uwzględniających prowadzony poziom studiów, a także kosztów kształcenia ponoszonych w zakresie niezbędnym do uruchomienia i prowadzenia w danej uczelni zajęć na studiach stacjonarnych;
- 3) rozważenie podjęcia działań zmierzających do właściwego określenia kalkulacji kosztów studiów niestacjonarnych „wieczorowych”.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach, jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ust. 1 i 2 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Departamentu Nauki, Oświaty i Dziedzictwa Narodowego.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

⁴³ Dz. U. z 2015 r., poz. 1096, dalej „ustawa o NIK”.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Warszawa, 18 września 2015 r.

Kontroler

Teresa Wójcik
główny specjalista kontroli państwowej

.....
Podpis

Najwyższa Izba Kontroli
Departament Nauki, Oświaty
i Dziedzictwa Narodowego

Dyrektor
Piotr Prokopczyk

.....
podpis